

Liudas Šiukšteris

Teisininkas, 25 m.

2017-07-17

Išvykimas

Prieš pat lipant į traukini mano tėtis manęs paklausė, kaip jaučiuosi, ar jaudinuosi. Nors viduje buvo persipynusios eilė skirtingų emocijų, bet jas visas įrėmino kažkokia ramuma. Tą momentą tik įsitikinau, jog dar niekada nebuvo toks užtikrintas dėl ko nors, ką darau.

2017-07-20

Irkutskas

Praėjus penkioms valandoms pakankamai patogiam lėktuve nusileidome oro uoste Irkutske. Labai nustebino ir nudžiugino išgirstas „laba diena“ – dvi lietuvių bendruomenės Irkutske narės mūsų laukė ir pasitiko. Su jomis dar turėtume susitikti. Turėjom šiek tiek laiko, per kurį pabendravome su mūsų laukusiomis moterimis. Jautėsi, jog joms tikrai džiugu matyti lietuvius šiame nuo Lietuvos labai nutolusiame krašte.

Išėjus iš oro uosto nustebau pamatęs kylančią saulę, jau buvo šviesu. Iš Maskvos išskridome apie 18:00, 5 valandų skrydis ir 4 valandomis pasuktas laikrodis į priekį sujaukė galvą.

Mikroautobusu pajudėjom link pirmojo kaimo – Gadalėjaus. Nors važiuom asfaltuotu keliu, kratymas buvo toks, kad bandant užmigti nuolat prabusdavau nuo eilinės duobės ar kažkieno juoko.

Varginanti kelionė pasibaigė atvykus į Gadalėjų. Ir štai mus pasitiko Sibiras – netvarkingi seni mediniai namai, neprižiūrėtos, užžėlusios sodybos, laisvai besiganantys gyvuliai – karvės, arkliai, ožkos, vištos, kartas nuo karto pravažiuojantys automobiliai, kurių vieta jau turėtų būti metalo lauže. Kaimas išsidriekęs viena ilga, asfaltuota ir suskilinėjusia gatve. Visa tai apglėbė apsiniaukęs dangus, dar labiau privertęs pasijausti, jog esame svetimame krašte, toli, toli nuo namų.

Mus pasitiko Gadalėjaus seniūnas – žemas, senyvo amžiaus, žvitrus, daug kalbantis vyriokas. Arnoldui su juo suderinus organizacinius klausimus, seniūnas laiko pasišnekučiavimams skyrė ir mums.

Tuomet nuėjome į Gadalėjaus kapines – pirmąsias, kurias turėjome tvarkyti. Kapinės bendros ir veikiančios, nors iš to, kaip jos prižiūrimos ir kokia jose tvarka, to nebūtų galima pasakyti. Žolėmis apaugę, neravėti, gyvų gėlių stokojuojantys, plastmasinėmis gėlėmis nudėlioti kapai byloja, jog jų priežiūrai dėmesio skiriama labai mažai. Negana to aplink kapines išlūžusi tvora, į jas laisvai užėina gyvuliai, dėl ko kapinėse reikia žiūrėti, kur dedi koją, kad neįliptum į siurprizą. Tai yra nesuvokiamos detalės mums, žmonėms atvykusiems iš Lietuvos, kur visai kita kapinių priežiūros kultūra, nepriklausomai nuo kapinių dydžio ar jų lokacijos. Dar kartą teko suprasti, jog mes esame labai toli nuo namų, svetimame krašte, kur galioja kitos taisyklės, sukurtos visai kitos kultūros.

Kapinėse nesunkiai atradome lietuviškus kryžius ar bent jau tai, kas iš jų buvo likę. Priėjome lietuvių kapavietes. Pasidarė liūdna. Liūdna dėl to, kad kadaise stovėję gražūs, įspūdingi lietuviški kryžiai buvo išvirtę. Ir ne dėl to, kad būtų beviltiškai sutręšę ar nulaužti audrų, vėjų, bet dėl, tikėtina, į kapines užėjusių karvių, kurios į kryžius turėjo pasikasyti savo ragus. Su Tomu pagalvojome, jog būdami Gadalėje spėtume ne tik atstatyti senuosius, pastatyti naujus kryžius, bet ir sutvarkyti kapines juosiančią tvorą. Apžiūrėjome ją ir nusviro rankos. Didesnė dalis tvoros išlūžusi ir jai sutvarkyti reiktų ne tik labai daug laiko, bet ir papildomų medžiagų. Teko atsisakyti šios idėjos, nors ir labai norėjosi padaryti kuo daugiau, kad tik apsaugotume lietuvių kapavietes.

Apžiūrėję kapines nuėjome į mūsų įsikūrimo tašką – Gadalėjaus kultūros namus. Įsikūrus ne už ilgo sulaukėme geriamojo vandens ir medienos. Netrukus kibome į darbus: pradėjome gaminti pirmuosius mūsų ekspedicijos kryžius. Visi pilni energijos, motyvacijos, užsidegimo ir noro pagaliau priliesti prie medienos ir daryti tai, ko mes ir atvykome. Netrukome pasiskirstyti darbais ir išpjautas maumedis po truputį įgavo reikiamą formą. Galiausiai turėjome padarę pirmus tris kryžius, į kuriuos žiūrint apėmė labai malonus jausmas, juk juos padarėme savomis rankomis.

Atėjus vakarui jau buvome pasiruošę pastatyti kryžius. Užsidėję juos ant pečių pajudėjome kapinių link (nuo kultūros namų iki kapinių apie 50 metrų). Trijų metrų maumedinis kryžius, nešamas tokį atstumą, nėra labai lengvas, bet pečius užgulęs sunkumas buvo malonus ir nevarginantis.

Ir štai, kapinėse pastatėme tris naujus lietuviškus kryžius, skirtus pagerbti ten atgulusius lietuvius tremtinius. Juos papuošėme saulutėmis ir Lietuvos vėliavos spalvų juostelėmis. Leidžiantis saulei su Lietuvos vėliava rankose sugiedojome Tautišką giesmę. Tuo metu ore ir mumyse tvyrojo ramuma. Žinojome, jog padarėme prasmingą ir reikalingą darbą. Ramia sąžine galėjome palikti šias kapines ir traukti toliau. Juk prieš akis dar tiek daug neaplankytų vietų.

2017-07-21

Tulūnas

Tik pirmos dienos vakarą sužinojome, kad Gadalėjaus kapines sutvarkėme ir kryžius pastatėme anksčiau nei buvo suplanuota. Sulaukėm gerų žodžių iš Arnoldo ir Nerijaus. Pasiruošimo ekspedicijai metu visiems kartojau, kad šių metų komanda yra labai stipri ir ji nuveiks daug. Tuo labai tikėjau ir darbas pirmose kapinėse tai tik patvirtino. Labai džiaugiausi komanda.

Greičiau nei planuota sutvarkytos kapinės mums leido imtis naujų, papildomų darbų ir padaryti daugiau nei buvo planuota iš pradžių. Rytą iš Gadalėjaus išvažiavome į Tulūną – miestą rajono centre. Miesto pakraštyje įsikūrusios kapinės buvo kitokios nei Gadalėjuje – didesnės, vienas kitas kapas labiau sutvarkytas, nors vietomis matyti primėtytų šiukšlių. Vis dar keista matyti tokį vaizdą kapinėse. Ieškodami lietuvių kapų išėjome į nedidelę proskyną, kur radome vieną palinkusį kryžių ir kitą – didesnį, atremtą į medį. Tarp krūmų radome daugiau kapaviečių su mažesniais kryžiais, tvorelėmis. Teritorija buvo pasiglemžta gamtos, suvešėję krūmokšniai, gulinti išlūžusi didelė pušis. Panašu, kad paskutinį kartą čia žmogaus koja buvo įžengusi tuomet, kai prieš devynerius metus čia lankėsi ankstesnė „Misija Sibiras“ ekspedicija, kurioje dalyvavo ir mūsų komandos narys Nerijus. Galiu tik įsivaizduoti, kokios emocijos turėjo jį užplūsti pamačius vaizdą kapinėse po tiek metų. Nusimatė

nemažai darbo. Nieko nelaukdami pradėjome valyti teritoriją. Pjovėm, kirtom krūmus, sudorojom ten gulėjusią išvirtusią pušį. Po kurio laiko į kapines prasiskverbė saulės spinduliai, pasidarė šviesu. Ir ne dėl to, kad būtume darbus pradėję dar iki pakylant saulei, bet dėl praretinto miško, iki tol užgožusio ten esančius kapus. Tuo momentu ir pajautėme savo darbo rezultatą – sugražinome kapines iš jas pasiglemžusios gamtos. Supratome, jog nuveikėme tikrai nemažai, juk prieš kelias valandas buvo sunku praeiti šiose kapinėse neišsibadžius akių, o dabar galime pasidžiaugti atvira, šviesia teritorija, kurioje aiškiai matyti lietuvių kapavietės.

Jau buvome beužbaigią darbus, kuomet aptikome dar kelis lietuvių kapus – jų lygiai taip pat negalėjome palikti nesutvarkytų. Pasiėmę pjūklus ir kirvius netrukome sugražinti juos į šviesą. Sutvarkę kapines, įkasėme į žemę išvirtusį ir į medį atremtą kryžių, palinkusį kryžių ištiesinome. Simona uždegė dvi žvakeles, įduotas tremtinio iš Lietuvos. Pastovėjome, pabuvome ir išėjome. Dar vienos kapinės sutvarkytos.

Kelias i Jevdokimovą

Suvalgę paskutinius pietus Gadalėjaus kultūros namuose, susikrovėm kuprines ir pasiruošėm kelionei į kitą kaimą, kur mūsų laukė kitos kapinės, nauji darbai, nauji žmonės. Ir štai atvyko mūsų transportas – GAZ 66 (nedidelis, panašu, jog karinis sunkvežimis) su prikabinta valtimi. Susinešėm visą mantą, kuprines sumetėm į valtį, sulipom patys. Labai glaudi, kieta ir tvanki kelionė buvo. Vienu metu pasidarė itin tvanku, mašina sustojo. Galinės duris pradaręs Stiopka (vairuotojas) pasiteiravo, kaip mūsų kelionė, ir nusistebėjo (kartu nusijuokė), kodėl važiuojam užsidarę langus ir tuoj pat juos pravėrė. Iš karto geriau pasidarė.

Taip ir nudardėjom likusį kelią iki Ijos upės, per kurią buvo suplanuota keltis valtimi. Kėlimasis per itin sraunią upę po kelis, ryškiai šviečiant saulei, gražioje gamtoje, šiai, sąlyginai, trumpai kelionei suteikė papildomo žavesio. Visiems persikėlus, užsidėjom kuprines ir pradėjom paskutinį šios dienos kelionės etapą – žygį pėsčiomis. Nuėjome nedaug, gal 5–7 kilometrus, kai tolumoje išvydome namus

– atvykomeį Jevdokimovą. Prieš eidami į patį kaimą, ėjome ieškoti tinkamos vietos stovyklavietei įkurti. Dar pusvalandį paėję Ijos krantu radome tobulą vietą – beržynėlis su gražia, lygia miško paklote, ant Ijos šlaito su nuostabiu vaizdu.

Dalis žmonių išėjo apsižiūrėti į kaimą, užsukti į parduotuvę maisto, patikrinti padėtį kapinėse, kiti liko stovykloje. Didžiulis džiaugsmas buvo gyventi šalia upės. Dvi dienas normaliai nesiprausęs, šaltas upės vanduo, į kurį būdamas Lietuvoje gamtoje net negalvotum lipti, atrodė ne taip ir blogai. Švara ir prakaitu nekvepiantys drabužiai leido pasijausti žmogiškiau. Sulaukėm draugų, pavakarieniavom, dar kurį laiką pabuvom prie laužo ir ėjom miegoti. Pirma naktis palapinėje.

2017-07-22

Ant Ijos kranto

Visiems išėjus darbuotis į kapines, prižiūrėti stovyklavietės pasilikome su Inesa ir Kristina. Arnoldas davė nurodymą pagaminti normalius suoliukus aplink laužą – su atlošais. Per daug ir nenuobodžiavau, išėjau medienos, pradėjau dirbti. Besitvarkant stovykloje nustebome pamatę, jog link mūsų ateina nepažįstamas vyriškis. Atėjo, pasisveikino, prisėdo ant rąsto ir pradėjome šnekučiuotis. Pamačius vietinį nepažįstamą žmogų, kol daugiau su juo nepakalbėjom, iš pradžių buvo nejauku, nesinorėjo ko nors ne to prikalbėti. Įsikalbėjus buvo visai linksma. Tai Kostia – vietinis darbininkas, dirbantis pas vietos verslininką armėną. Jis papasakojo mums apie gyvenimą Jevdokimove, kaip čia žmonės verčiasi iš gyvulininkystės, uogų, grybų, prisigaudo žuvies. Jam mes buvom pirmi sutikti užsieniečiai. Jis buvo paslaugus, matydamas, kaip vargstu su rankiniu pjūkle, gamindamas suolus, jau beveik suorganizavo benzininį pjūklą, bet pavyko atkalbėti. Išsikalbėjus ir išsekus temoms Kostia mus paliko, o pabaigti gerinti stovyklavietę ir paruošti pietus buvo likę nedaug laiko, reikėjo skubėti.

Pietums sugrįžo komanda. Per atstumą buvo girdėti skambanti daina. Pamatę stovykloje stovintį suolelį su atlošu, ne vienas nusistebėjo ir pasidžiaugė. Po pietų sulaukėm svečių – į stovyklą atvyko Svetlana Rimkus ir jos mama ponja Rimkienė. Svetlanos tėtis Algimantas buvo tremtinys, prieš

dvejus metus palaidotas Jevdokimovo kapinėse. Jos atsinešė nemenkas vaises: blynų, kotletų, duonos, daržovių. Pasijautėme labai pamaloninti. Nors ir buvome sotūs nuo pietų, bet neatsisakėme atneštų gėrybių.

Lankytojos su mumis pasidalino savo praeities prisiminimais apie Algimantą Rimkų, tremties metus, gyvenimą Jevdokimove. Sudainavom kelias dainas, pasidarėm bendrą nuotrauką ir išlydėjom svečius. Buvo malonus susitikimas.

Kiek pailsėję su dar keliais vyrukais išėjom į kapines gaminti kryžiaus. Medieną atvežė jau minėtas vietinis verslininkas armėnas. Sužinojęs, kokių tikslu mes čia atvykome, jis už medieną ir jos atgabenimą neėmė pinigų. Kryžiaus gamyba vyko sklandžiai, vis dėlto, jau turėjome šiek tiek praktinės patirties. Prie šio kryžiaus teko šiek tiek ilgiau užgaišti dėl papuošimų, kurie turėjo padaryti šį kryžių panašų į šalia stovinčius. Pabaigę daryti kryžių jo neįkasėme ir palikome šią darbo dalį rytojaus rytui. Susitvarkėm, susirinkom įrankius ir išjudėjom į stovyklą. O ten ant laužo garavo net dvi skirtingos sriubos! Vietinių padovanotos daržovės labai pravertė. Buvo be galo skanu. Du puodai išnyko akyse. Pasisotinę ir laimingi dar pabuvome prie laužo, bet Arnoldas buvo įspėjęs, kad kitą rytą kelsimės 5 valandą ir išeisim į 30 kilometrų žygį, tad negalėjome ilgai vakaroti. Nuėjome miegoti. Praėjo dar viena puiki diena.

2017-07-23

Žygis į Algatujų

Kaip ir buvo sakyta 5 val. ryto skambėjo žadintuvai – kėlėmės. Lengva nebuvo, bet ir nebuvo taip sunku, kaip galvojau, kad bus. Ganėtinai greitai susikrovėme daiktus, palapines, sutvarkėme visą stovyklą. Dar prieš pusryčius pasveikinome Saulių sulaukus 32-ojo gimtadienio. Arnoldas pajuokavo, kad šia proga vietoj žadėtų 30 kilometrų eisim 32.

Pilnomis kuprinėmis išėjom į pirmą rimtesnę ekspedicijos iššūkį – kelias ilgas, diena nusimato karšta, kuprinės sunkios ir su kiekvienu kilometru tik sunkės. Bus įdomu.

Dar žygio pradžioje užsukome į kapines užbaigti darbo. Įkasėme ir iškėlėme mūsų pagamintą kryžių. Sugiedojom himną ir per ilgai neužsibuvę užsidėjom kuprines bei judėjom toliau. Kaimo pakrašty sustojom prie sodybos, kur mus pasitiko mūsų šios dienos vedlys, parodysiantis kelią ir apsaugosiantis nuo tykojančių laukinių pavojų. Kartu jis pasiėmė ir savo šunį. Vaizdas labai gražus. Galima sakyti, jog ties šiuo momentu ir prasidėjo mūsų žygis.

Žygiavome laukais, miško keliais, kur kadaise buvo siauras geležinkelis. Neteko keliauti kiaurai per miškus. Kuprinė slėgė pečius nuo pat pirmų kilometrų. Žygiuoti tikrai nebuvo lengva. Įsidienojus ir saulė kaitresnė pasidarė, o tai, einant atvirais laukais, taip pat nepalengvino žygio. Kiekvienas sustojimas ir pertraukėlė buvo kaip nedidelė oazė Sibiro platybėse. Per pietus sustojom prie upelio, kur galėjom atsigaivinti ir papildyti vandens atsargas. Įbridus į ledinį upelį, iš Arnoldo iš karto susilaukiau komentarų, jog būnant Sibire įsilipti į upelį tik pabraidymui nėra labai vyriška. Juokas juokais, bet netrukau nusirengti ir normaliai išsimaudyti. Ir nesuklydau šioje vietoje, nes kito vandens šaltinio, kuriame bus galima nusiprausti, pasirodo, dar ilgai nematysim.

Papietavę atsisveikinome su mus lydėjusiu medžiotoju ir išėjom užbaigti žygį patys. Karšta, jėgos senka, ne vienam ir kojos jau nutrintos. Ir dar paskutinę atkarpą teko eiti asfaltu. Vėlgi – kojoms ne per daugiausiai džiaugsmo. Saulė pasidarė kaip niekada karšta, pasinaudodavom kiekvienu pavėsio lopinėliu. Ir taip kiekvienam kovojant su savimi ir nesibaigiančiais kilometrais, toliau žygiuojant, sulaukėm Arnoldo komandos sustoti. Arnoldas pasiėmė kastuvą, padėjo ant kelio ir it nubrėžęs ribą pasakė, jog ją gali pereiti tik vienas žmogus – mūsų jubilias Saulius. Taigi, nuėjome 32 kilometrus. Sustojome pailsėti, visi galvojo, kad mūsų kelionės tikslas jau visai šalia, bet atsipūtus Arnoldas visus pakėlė, pasakęs, kad liko eiti dar apie 4 kilometrus, arba kitaip, apie valandą kelio. Nusvirusiomis rankomis pakilome, išėjome į kelią, o ten pro mus pravažiavo kažkoks sunkvežimis su keleivinėmis vietomis, kuris nestabdomas pats sustojo. Visų akyse sužibo viltis. Nejaugi? Arnoldas nieko nelaukęs nubėgo prie vairuotojo, persimetė keliais žodžiais ir gestu parodė lipti į mašiną. Tai buvo viena džiugiausių akimirų šioje ekspedicijoje. Lyg iš niekur atsirado ir jėgos, ir šypsenos. Sulipom ir mus

pavežė iki reikiamos vietos. Atsisveikinom su vairuotoju, labai padėkojom ir dar nedidelę atkarpą nuėjom iki vietos, kur turėjom rasti kitas kapines.

Pasiekėm žemėlapyje Jono Nagevičiaus – tremtinio, su kuriuo Lietuvoje bendravo Arnoldas – pažymėtą vietą, kurioje turėjome rasti kapines. Tačiau aplinkui miškas. Su Arnoldu, Nerijumi ir Dovydu palikę komandą ilsėtis išėjom ieškoti stovinčių kryžių, turinčių parodyti, kur palaidoti tremtyje atgulę lietuviai. Įžengėme į pušimis, berželiais apaugusį jaunuolyną ir pradėjome dairytis aplinkui, po kojomis – visur. Šioje vietoje kažkada buvo gaisras, todėl negalėjome tikėtis rasti stovinčių visiškai sveikų kryžių, ieškojome bet kokių užuominų apie čia buvusias kapines. Kurį laiką mūsų pastangos nedavė rezultato, vis nepavyko nieko rasti. Tik išgirdau Dovydo šūksnį. Radom pirmą kryžių ar bent tai, kas buvo likę iš jo – nuodėgulys. Už kelių žingsnių kitas, trečias. Viskas tarp užaugusių nedidelių medžių pasiglemžta gamtos. Iš kryžių išsidėstymo apytikriai nustatėme, kur anksčiau buvo kapinių ribos, ir įsivertinome, kiek reikės nuveikti. Darbo nusimatė daug.

Grįžom pas komandą, suradę vietą stovyklai pradėjome įsikūrinėti. Netruko iškilti palapinės, laužavietė, suolai, tentas. Nauja vieta, nauja stovykla, o jau jauku. Tą vakarą pailsėjome, darbus planavome rytojui. Ir gerai, nes žygis pareikalavo daug energijos, poilsio reikėjo.

2017-07-24

Algatujaus kapinės

Rytą papusryčiaavę nieko nelaukėme nuėjome į atrastas kapines pradėjome valyti mišką. Darbas vyko sklandžiai ir greitai, teritorija akyse šviesėjo. Iki pietų spėjome iškirsti visus krūmus, supjauti ir išnešti išvirtusius rąstus. Komanda dirbo greitai, efektyviai ir su dideliu užsivedimu. Beliko tik dar kartą pasidžiaugti mūsų pastangomis. Darbams einant į pabaigą sulaukėme ir medienos trims naujiems kryžiams. Smagu, kad viskas vyko taip sklandžiai.

Papietavę ir pailsėję kibome gaminti kryžių. Kuo toliau, tuo šis darbas darėsi paprastesnis, greitesnis ir vis malonesnis. Saulius braižo, kiti vaikinai, merginos pjauna, dailina, skaptuoja. Netrukom

pagaminti ir suleisti tris maumedinius kryžius. Jų apačias apdeginom ir iš karto nešėme juos pastatyti. Kiekvieną jų apjuosėme beržinėmis tvorelėmis. Buvo labai gražu.

Prikalti saulučių ant kryžių ir sugiedoti Tautiškos giesmės atėjome vėliau. Negalėjom tikėtis gražesnio vakaro. Tokia ramuma, šviesu, šilta. Pirmam žmogui kalant vinį nepajautėme, kaip visi kartu apsikabinome, stovėjome, tylėjome ir žiūrėjome. Aplinkui tvyrojo kažkokia nenusakoma aura. Pirmą kartą ekspedicijoje pamačiau komandos draugų ašaras. Šie momentai buvo labai jautrūs, mes visi tuomet nebyliai suartėjome ir tapome tikra komanda. Pabaigę puošti kryžius ir sugiedoję Tautinę giesmę neskubėjome skirstytis. Niekas nenorėjo iš čia išeiti. Tomas paprašė dar padainuoti. Aurimas netruko užvesti vieną, antrą lietuvišką partizanų, tremtinių dainą. Buvo labai gera. Bet galiausiai vis tiek turėjome grįžti į stovyklą. Reikia pailsėti. Nežinia, kas laukia kitą dieną.

Prie laužo iš karto gavome netikėtų naujienų. Arnoldas nurodė, kad mūsų komanda bus paskirstyta į dvi grupes, viena kurių, eis į dviejų dienų 60 kilometrų žygį į Katarbėjaus kaimą pas ten gyvenančią lietuvių tremtinę. Kita grupė keliaus tvarkyti kapinių. Arnoldas prieš skirstantis paprašė visų įsivertinti savo pajėgumą ir būklę po ankstesnio žygio. Nei trupučio nedvejodamas parodžiau norą eiti į žygį. Netruko susiformuoti į žygį eisianti komanda.

2017-07-25

Per taigą

Atsikėlę ir papusryčiaavę pasiruošėme žygiui. Išsilengvinome kuprines, pasiimdami tik būtiniausius daiktus. Vietiniai patikino, jog pakeliui bus daug upelių, todėl patarė nesiimti daug vandens – po litrą žmogui ir gana. Dėl visa ko pasiėmiau pusantrą. Atsisveikinome su kita komandos dalimi ir pajudėjome iš Algotujaus. Tuo momentu nė nenutuokėme, kas mūsų laukia ateinančias dvi dienas.

Žygiui pasitelkėme seniūno parekomenduotą vedlį, turėjusį mus lydėti abi dienas ir parodyti, kaip pereiti Arnoldui ne visiškai aiškias pelkes. Žygio pradžia buvo lengva ir maloni. Geras oras, lengvos kuprinės, gera nuotaika, aplink graži gamta, viskas puiku! Einant ant kelio pamatėme meškos pėdsaką

ir šalia meškiuko. Pasijautėme, jog tikrai esame laukinėje gamtoje ir, vis dėlto, ne taip ir nerealu yra sutikti kokį nors laukinį žvėrį pakeliui.

Apie 11 val. priėjome upelį, prie kurio, vedlio iniciatyva, pavalgėme pietus. Mums ilgesnės pertraukos dar tikrai nereikėjo, juolab ir išalkę dar nebuvom, bet neatsisakėm sustoti. Be to, matėsi kad po truputį mūsų vedliui darosi ne taip ir paprasta žygiuoti, todėl pertraukos reikėjo. Užkandę išsiruošėme toliau. Labai kepino saulė, bet nebuvo sunku žygiuoti – skirtingai nei mūsų vedliui, kuris su kiekvienu kilometru lėtino žingsnį, iš pradžių ėjęs grupės priekyje, žygiavo gale. Matėsi, jog jam tikrai sunku. O žygiuoti dar tikrai daug. Agnė jau galvojo, kaip reikės mūsų vedlį gaivinti, o Dovydas buvo sugalvojęs, kaip pasidarytume neštuvus jam nešti.

Nuėjus kiek daugiau nei dvidešimt kilometrų nusprendėme išsiskirti su mūsų vedliu, nes jis mus stabdė. Panašiai tuo metu man pasibaigė vanduo, bet, kaip sakė vedlys, ne už ilgo bus upelis, tai viskas tvarkoje.

Pradėjome žygiuoti be vedlio, kelią rodė Arnoldas, pakeliui pamatėme medyje tupinčią pelėdą. Priėjome pirmą rimtesnį žygio išbandymą – pelkę. Nusiaavę batus, Dovydo parodytu keliu ją perbridome. Nebuvo gilu, šlapia kojoms iki čiurnų ir tiek. Viskas gerai, judame toliau.

Vanduo pradėjo baiginėtis ir kitiems, bet upelio kaip nėra, taip nėra. Visi tikime, kad jį tuoj rasime. Deja, neradome. Vanduo pasibaigė visiems, temperatūra siekia apie 35 laipsnius karščio, gerklės džiūna, jėgos senka. Jeigu iki tol viso žygio metu kalbėjomės ir juokėmės, eidami mišku, kiekvienas paskendome savose mintyse. Turbūt kiekvienas ruošėsi fizinei kovai su savimi. Žygiavome nutilę. Tada ir sustojo Arnoldas, pasakęs, kad laikas mums pravesti instruktažą. Pagalvojom, apie ką? Arnoldas nurodė, jog dabar eidami turime dainuoti, kalbėti, vienu žodžiu, kelti triukšmą. Po šio sakinio pasidarė aišku, apie ką eina kalba. Arnoldas tęsė, jog pamačius mešką, subėgtume į krūvą, iškeltume kuprines virš galvų ir šauktume, neužmegzdami akių kontakto su žvėrimi. Nurodymus supratome. Pakilę pradėjome dainuoti. Dainavome visas dainas, kurias žinojome ir kiek galėjome. Iš pradžių dainavo dauguma, bet ratas vis mažėjo, kol galiausiai su Dovydu pakaitomis užvedinėjome.

Po to Dovydo pastangomis buvo išlaikytas garsas miške. Vandens stygius ir karštis darė savo, pasidarė labai sunku. Panašiu metu pradėjo skaudėti kelį, kažkas negerai. O vandens kaip nėra, taip nėra. Be to, eidami ant kelio, poroje vietų, pamatėme meškos išmatų krūvas, dar po kurio laiko – didžiulį meškos guolį.

Dainoms nutilus Arnoldas man įdavė švilpuką. Ką su juo daryti, jau nebereikėjo sakyti. Tiesiog reikėjo garso miške visomis įmanomomis priemonėmis. Pasidarė sunku ir nuolatos švilpti. Su Dovydu sutarėme, jog jis sušunka, aš suskaičiuoju iki dešimt, sušvilpiu, tada jis daro tą patį. Po to intervalą didiname iki penkiolikos sekundžių.

Priėjus vietą, kur gausiau augo vaivorai, paties Arnoldo nurodymu, sustojome ir ėmėme juos valgyti. Nesant vandens, tai buvo vienintelis išsigelbėjimas. Net liežuvis pasidarė jautrus nuo tiek uogų. Bet tuo momentu pasidarė tikrai geriau.

Kaip rodo žemėlapis, netoliese tikrai turėjo būti upelis, bet priėjome tik dar vieną pelkę, per kurią teko bristi ne tik be batų, bet ir be kelnių. Ją perbridus jau norėjau apsirengti, bet Arnoldui pasakius, kad tuoj ateisim ir reikia paskubėti, todėl nėra laiko rengtis, spėjau tik užsidėti batus ant basų šlapių kojų ir žygiavom toliau.

Ir taip išėjom iš miško į keliuką, kur horizonte šmėžavo elektros laidai, bylojantys apie netoliese esančią civilizaciją. Tuo metu to mums užteko, kad pasidarytų bent kiek lengviau psichologiškai įveikiant likusią žygio dalį. Po kelių kilometrų dar labiau pradėjo skaudėti kelį, pradėjau šlubuoti, bet tarpinis finišas buvo visai šalia. Ir štai – upelis. Visi puolėme glėbesčiuotis, turbūt buvo ir džiaugsmo ašarų. Bet džiaugsmas greitai pasibaigė, kai Dovydas pauostė vandenį. Vanduo buvo blogo kvapo, pasirodo jis ištekėjo iš pelkės. Rankos nusviro. Kai 20 kilometrų galvoji apie vandenį, tai yra paskutinis dalykas, kurį nori išgirsti priėjęs upelį. Na, bet ką padarysi, įsikursim stovyklą, susikursim laužą, virinsim vandenį ir gersim. Išgyvensim.

Dovydas su Arnoldu išėjo ieškoti stovyklai tinkamos vietos. Mums belaukiant Tomas paragavo vandens ir įvertino, jog jo skonis geresnis, nei vandens, kurį gėrėme anksčiau. Padvejojus, bet Agnei

patvirtinus, jog blogiausia, kas gali nutikti išgėrus tokio vandens yra viduriavimas, pasidavėm troškuliui ir atsigėrėm šio vandens. Buvo labai gera.

2017-07-26

I Katarbėjų

Išmokę pamoką, jog vanduo nesveria, rytą prisipildėme visas turimas talpas vandens. Nors žinojome, kad šiandien praeisime kelis kaimus, kuriuose garantuotai bus vandens, nesiryžome dar kartą rizikuoti.

Antrą dieną žygiuoti jau buvo paprasčiau. Vienintelis sekinantis dalykas buvo didelis karštis, siekęs gal ir iki 40 laipsnių. Na, o man savos problemos – ankstesnės dienos kelio skausmas nepraėjo. Iki kol koja apšildavo nuo ėjimo tekdavo pakentėti, vėliau viskas būdavo gerai. Bet po kiekvienos pertraukos ir sustojimo vis iš naujo reikėjo pramankštinti koją. Po vienos iš tokių pertraukų, pradėjau eiti akivaizdžiai šlubuodamas, tai nepraslydo pro komandos draugų akis. Netruko Tomas, nieko nesakydamas, atkabinti palapinę ir paimti iš manęs kuprinę. Šiek tiek sutvirtinau koją Agnės duotu bintu ir judėjau toliau be kuprinės. Ne koks jausmas būti šiokia tokia našta kitam. Praėjus maždaug 5 kilometrus, ir, panašu, jog šiek tiek pagerėjus kojai, susigražinau daiktus ir žygį tęsiau su kuprine. Viskas bus gerai.

Pavyko įveikti šį atstumą, ir pasiekėme Katarbėjų. Vietinių pasiklausę, kaip rasti mūsų ieškomą Albiną, patraukėme per visą miestelį link jos, pakeliui sustojome ledų. Nesunkiai radome Albinos namus, ji mus pasitiko lauke, kur su ja pasikalbėjome. Ji papasakojo savo šeimos liūdną istoriją ir kaip susiklostė jos gyvenimas. Iš Lietuvos ji buvo išstremta būdama 6 metų kartu su mama. Sibire ji užaugo, baigė mokslus, sukūrė šeimą. Lietuviškai nebekalba, bet šiek tiek supranta, moka kai kuriuos žodžius. Bekalbant pamažu artinosi audra, o mes dar nežinojome, kur nakvosime. Arnoldas greitai suorganizavo nakvynę kažkokiame name pačiame miestelyje. Ten ir užsibaigė mūsų dviejų dienų žygis. Nuėjome apie 70 kilometrų ir patyrėme neapskaičiuojamai daug.

2017-07-27

Pas draugus į Porogą!

Rytą sulaukėme vietinio autobuso ir išvažiavome iš Katarbėjaus pas savo komandą, pas savo draugus. Baisiai iškratyti pasiekėme kaimelį palei upę, per kurią persikėlėme ten buvusiu keltu (valtimi). Pasiekėm Porogą ir ėjom ieškoti čia įsikūrusių mūsų draugų. Priėję sodybą, kurioje jie turėjo būti, jų neradome. Jie jau buvo išėję tvarkyti kapinių. Jų pėdomis pasekėme ir mes. Priėję kapinių pakraštį iš tolo matėme mūsų draugų kyšančias galvas. Sustojome ir sugalvojome šiek tiek juos nustebinti. Už kapinių tvoros pradėjome dainuoti, kaip vėliau teks pripažinti, mūsų ekspedicijos dainą apie jazminus. Komanda netruko mus išgirsti ir atlėkė pas mus. Apsikabinimai, bučiniai, šypsenos, juokas, ašaros – viskas sutilpo į kelias akimirkas. Nuoširdžiai buvom pasiilgę vieni kitų ir labai džiaugėmės vėl susitikę.

Jau kartu sutvarkę kapines, grįžome į sodybą, kur mūsų laukė karšti pietūs, vaišėmis nuklotas stalas. Pavalgius dar spėjome nubėgti į pirtį apsiprausti – jau seniai buvom normaliai nesiprausę. Susikrovėm daiktus, sulaukėm transporto ir išvykom į paskutinį kaimą.

Po visai ilgos kelionės mikroautobusas mus paleido miško aikštelėje. Pasiėmę kuprines ėjom ieškoti paskutinių mūsų ekspedicijos kapinių. Stojom į vorą ir įžengėm į pelkę, labai lėtai, atsargiai žengėm per kemsynus, kol išėjom į sausą vietą ir pradėjom kilti į statų kalną. Ėjau pats pirmas po Arnoldo, tuomet, užlipus į kalną, pasimatė pirmas kryžius su tvorele, Arnoldui atsisukus, parodyčiau jam kryžių ir dar kažką pasakiau. Arnoldo akyse matėsi nuoširdus džiaugsmas ir jis man parodė, jog nesakyčiau nieko. Norėjo, kad visi patirtų atradimo džiaugsmą patys. Kaip paaiškėjo vėliau, Arnoldas net nesitikėjo taip greitai atrasti šių kapinių, dėl to suvokiamas ir jo džiaugsmas.

Vaizdas kapinėse buvo ne koks. Nors jose buvo matyti ne vienas palinkęs, bet dar stovintis kryžius, visoje teritorijoje augo jaunos pušys, išvirtę bent keli labai stambūs medžiai, praeiti buvo sunku. Darbo nusimatė labai daug. Todėl numetę kuprines griebėme pjūklus, kirvius ir jau žinodami, ką reikia daryti, kibome dirbti. Apsiėmėm su Martynu sudoroti šakotą nuvirtusią pušį, galiausiai gavosi

taip, kad prie jos praleidau pusę laiko, bet rezultata pasiekėm. Netoli gulėjo dar viena tokia pati. Taip jau pirmą vakarą atlikome nemažai darbo.

2017-07-28

Paskutinis kryžius

Pabudę ryte tęsėme darbus, virto medžiai, šviesėjo teritorija. Pradėjome tvarkyti didžiulę pušį. Daug laiko užtruko, kol nugėnėjome šakas, pradėjome galvoti, kaip šį rąstą susmulkinti. Įvertinome, kad su turimais įrankiais, tai bus neįmanoma. Su Tomu atpjovėm kelis metrus nuo viršūnės, dar kelis žemiau, kol galiausiai liko storiausia dalis, kurią įveiktų ne kiekvienas benzininis pjūklas. Supratome, jog privalome pilnai išvalyti kapinių teritoriją ir apsiėmėm iki galo sudoroti šį išvirtusį medį. 46 minutes užtrukome dviese kapojant, pjaunant šį rąstą, kol galiausiai jis skilo į dvi dalis. Tuomet beliko jį išgabenti iš kapinių teritorijos, ką ir padarėme.

Po pietų grįžome galutinai sutvarkyti kapinių, nuleidom paskutinius medelius, patiesinome paskutinius kryžius. Stovykloje sulaukėme medienos paskutiniam kryžiui pagaminti. Ilgai netruko, kol kryžius buvo paruoštas suleisti. Su atskiromis kryžiaus dalimis ant pečių pajudėjome per pelkę link kapinių, atėję į vietą sukėlėme kryžių ir jį pastatėme. Tomo prašymu taip pat ant specialiai palikto nenukirto berželio pakabinome ir ten palikome Lietuvos vėliavą. Dar kartą sugiedojom Tautišką giesmę ir pasidžiaugėm savo darbu.

Prieš išvykstant draugai man buvo įdavę gintaro gabalėlį, kurį galėjau arba pasilaikyti sau, kaip sėkmę nešantį simbolį, arba užkasti savo nuožiūra, gražiausioje Sibiro vietoje. Geresnės vietos ir geresnio laiko nei tada, stovint ant aukšto kalno, sutvarkytose lietuvių kapinėse, neįsivaizdavau.